

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

PBL kunskapsbanken

– en handbok om plan- och bygglagen

Uppföljning av tillsynsarbetet 2016

2018-03-12

Innehåll

3	Uppföljning tillsyn
5	Boverket och länsstyrelsens tillsynsvägledning
8	Statistik tillsyn
16	Byggnadsnämndens tillsyn av funktionskontroll av ventilationssystem i byggnader
22	Byggnadsnämndens tillsyn av funktionskontroll av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk

Uppföljning tillsyn

Boverket ska årligen samla in och sammanställa uppgifter till regeringen om hur tillämpningen och vägledningen gällande tillsynsarbetet utvecklas.

Uppföljningen riktar sig främst till regeringen, länsstyrelser och kommuner, men även till andra som är intresserade av att följa aktuella tendenser kring tillsynsarbetet. Här redovisas en samlad bild av utvecklingen under 2016.

Enligt 8 kap 17 § plan- och byggförordningen ska Boverket regelbundet sammanställa erfarenheterna från kommunernas tillsynsarbete samt länsstyrelsernas och Boverkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

Den första delen av Boverkets sammanställning för 2016 består av information om länsstyrelsernas och Boverkets ansvar inom tillsynsvägledning och uppföljning samt genomföra insatser under 2016.

Den andra delen består av statistik från kommuner och länsstyrelser gällande inkomna och avgjorda tillsynsärenden. Statistiken har hämtats in via Plan-, bygg- och tillsynsenkäten som besvarats av 244 av landets 290 kommuner samt via Plan- och byggenkäten som besvarats av samtliga 21 länsstyrelser. Statistiken finns även tillgänglig som öppna data.

Sammanställningen består även av länsstyrelsernas återrapportering av deras uppdrag 19 för 2016, vilket innebär särskilt fokus på att granska kommunernas tillsyn av bestämmelserna om funktionskontroll av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk samt kommunernas tillsyn av bestämmelserna om funktionskontroll av ventilationssystem, OVK.

I menyn hittar du den fullständiga redovisningen uppdelat i rubrikerna Boverket och länsstyrelsernas tillsynsvägledning, Statistik tillsyn, Tema OVK, och Tema hissar.

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\)](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Boverket och länsstyrelsens tillsynsvägledning

Tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna är en gemensam uppgift för Boverket och länsstyrelserna enligt plan- och byggförordningen, PBF. Myndigheterna ska aktivt samverka och samordna arbetet med tillsynsvägledningen. Här sammanfattas arbetet som skett under 2016.

Boverkets tillsynsvägledning

Boverket ska enligt 8 kap 15 § PBF ge tillsynsvägledning till länsstyrelsen och byggnadsnämnderna.

Under 2016 har Boverket arbetat med tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna på flera olika sätt. På PBL Kunskapsbanken har nya texter om exempel på tillsynsområden publicerats gällande Ovärdad tomt och Ovärdade och förfallna byggnadsverk. Ett antal texter som funnits sedan tidigare har också utvecklats, bland annat utifrån nya rättsfall. Boverket har även arbetat fram webbutbildningar inom ramen för uppdraget PBL kompetens. I utbildningsmodulen "Att arbeta med PBL" som lanserades under 2016 finns bland annat frågor om byggnadsnämndens tillsyn med.

Under 2015 lanserade Boverket ett webbaserat program för att underlätta beräkningen av byggsanktioner för kommunala handläggare. Under 2016 besöktes sidan för sanktionsberäkningsprogrammet av 13000 användare. Sammanlagt genomfördes över 9200 beräkningar av byggsanktionsavgift under hela 2016. Baserat på information från kommuner kan Boverket se att programmet sparar tid för handläggare i arbete med beslutsunderlag till nämndsammanträden.

Boverket har under 2016 fortsatt att utveckla sin samverkan med länsstyrelserna och deltagit i månadsvisa onlinemöten med representanter från länsstyrelsernas forumgrupp för tillsynsvägledning bygg. Där har bland annat diskuterats uppföljning enligt angivna teman i regleringsbrevsuppdragen, uppkomna frågor, nya rättsfall och det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning till kommunerna.

Boverket har även deltagit på träffar med fokus på tillsynsfrågor tillsammans med kommuner och vissa länsstyrelser under 2016, bland annat i Växjö och Örebro. På träffarna har Boverket bidragit med nya relevanta rättsfall inom tillsynsområdet och diskuterat tillsynsfrågor med deltagarna. Boverket deltog även på den årliga konferensen som Föreningen Sveriges Bygglovsgranskare och byggnadsnämndssekreterare anordnar, där Boverket bland annat höll en föreläsning om Ovärdade tomter och förfallna byggnader. Konferensen hölls i Gävle och hade drygt 700 deltagare.

Det arbete som Boverket och länsstyrelserna gör inom tillsynsvägledning visar fortsatt positiva resultat. Årets uppföljning visar att fortsatt fler kommunala tillsynsbeslut står sig vid överklagande, att fler kommuner planerar sin tillsyn

trots att det inte är ett krav och att fler tillsynsärenden öppnats jämfört med tidigare år.

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Länsstyrelserna ska enligt 8 kap 14 § PBF ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnden råd och stöd i nämndens tillsynsarbete samt följa upp och utvärdera byggnadsnämndens tillsynsarbete.

Länsstyrelserna uppger att de främst vägleder och följer upp tillsynsarbetet genom länsträffar med byggnadsnämnder och med kommunala tjänstemän. Flera länsstyrelser har även arbetat med att skapa nätverk över länsgränserna för att främja och underlätta byggnadsnämndernas tillsynsarbete. Majoriteten av landets länsstyrelser erbjuder även kommunerna stöd i deras arbete med tillsyn via webb, e-post eller telefon.

Länsstyrelserna samarbetar regelbundet för att ta fram nya vägledningar i tillsyn som publiceras på länsstyrelsernas hemsidor samt på Boverkets webbplats PBL kunskapsbanken. Exempel på sådana är "Har du råd att bygga svart?" och "Är fastigheten ovårdad?". Detta innebär även ett arbete för länsstyrelserna att hålla informationen uppdaterad, eftersom det kontinuerligt skapas nya rättsfall och sker regeländringar.

71 procent av länsstyrelserna har svarat att de har en aktuell treårig plan för sitt arbete med tillsynsvägledning, vilket ligger på samma nivå som 2015. Flertalet länsstyrelser uppger att de håller på att revidera tillsynsplanerna och att de kommer att fastställas under 2017.

Antalet resurser som länsstyrelserna fördelar till arbete med tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna skiljer sig åt mellan länen. För 2016 saknas dock svar från en länsstyrelse. Dalarna har avsatt den största personalresursen med en årsarbetskraft, medan det för sju länsstyrelser är 0,1 årsarbetskrafter eller lägre. Totalt i landet motsvarar arbetsinsatsen drygt fem heltidsanställda.

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900\]](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\)](#)

[\[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](#)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338\]](#)

Statistik tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska enligt plan- och byggförordningen, PBF, och uppdrag i regleringsbrev följa upp samt utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete. Här sammanställs den senaste statistiken gällande 2016.

Sammanställningen visar bland annat att tendensen är att kommunerna öppnat fler tillsynsärenden och att en högre andel kommunala tillsynsbeslut står sig vid överklagande till länsstyrelsen.

Uppgifter om antal tillsynsärenden och vad de har gällt har hämtats in från kommunerna via Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät för 2016, samt att jämförelse görs med tidigare års enkätsvar. Totalt har 244 kommuner besvarat enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 84 procent. Svarsfrekvensen för 2015 var 92 procent. Kommunerna som besvarat enkäten har inte alltid besvarat alla frågor och någon kvalitetsgranskning av svaren har inte gjorts.

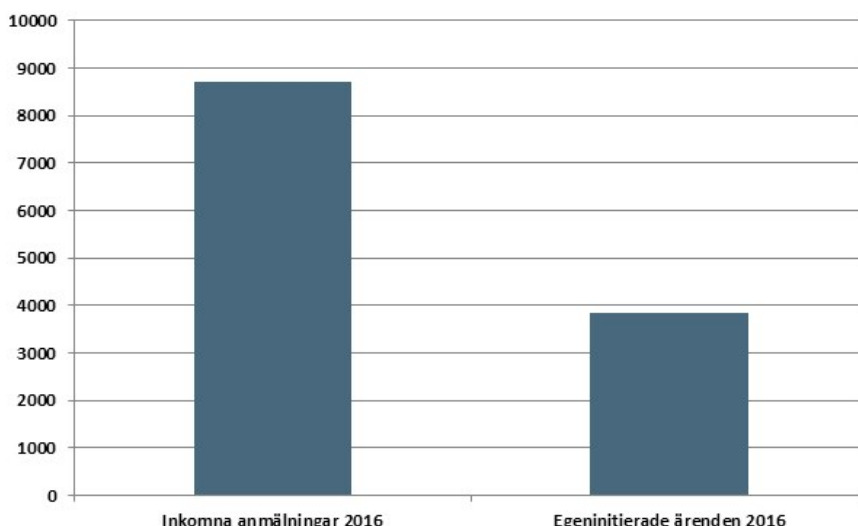
Uppgifter om antal överklagade och avgjorda tillsynsbeslut har hämtats in från länsstyrelserna via Boverkets Plan- och byggenkät gällande 2016. Samtliga 21 länsstyrelser har besvarat enkäten, men i vissa fall har inget svar angetts.

Under Öppna data redovisas svaren för respektive kommun och län.

Fler tillsynsärenden

Totalt sett är tendensen att kommunerna har öppnat fler tillsynsärenden under 2016 jämfört med 2015, trots att det är färre kommuner som har svarat på enkäten. 2014 uppgav kommunerna att de hade öppnat 9 678 tillsynsärenden, motsvarande siffra för 2015 var 11 281 och år 2016 hade 12 560 ärenden öppnats. Ökningen kan bero på att kommunerna arbetar mer med tillsyn än tidigare.

Majoriteten av tillsynsärendena har påbörjats via inkomna anmälningar, men 135 kommuner svarar att de har öppnat egeninitierade ärenden under 2016. Under 2015 var det 137 kommuner som tagit eget initiativ till tillsynsärenden.

4.3a. Antal tillsynsärenden som påbörjats/öppnats under 2016 fördelat på inkomna respektive egeninitierade. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Ärenden i balans

I brist på resurser riskerar tillsynsärenden att hamna på hög. Totalt sett har kommunerna något fler ineliggande tillsynsärenden som inte var avgjorda i slutet av 2016 jämfört med slutet av 2015. 2014 uppgav kommunerna att de hade 12 511 öppna tillsynsärenden vid utgången av året, motsvarande siffra för 2015 var 16 631 och år 2016, 16 952 stycken. Detta tyder på en ökande arbetsbörda för kommunerna.

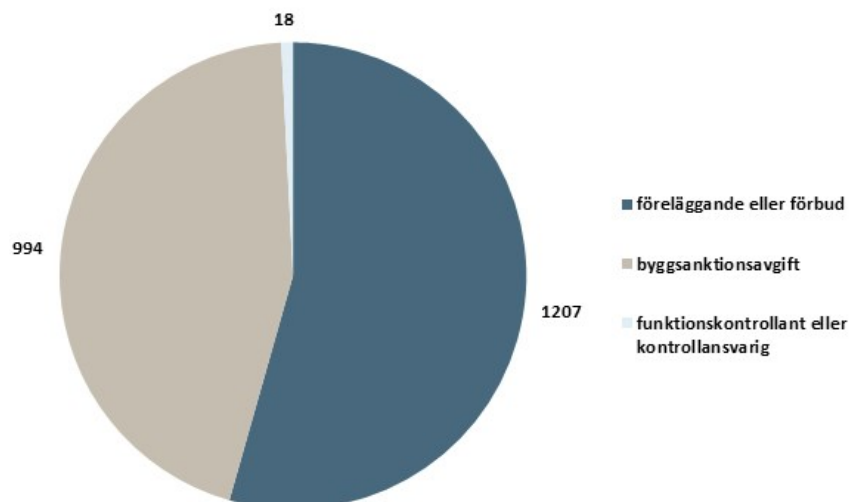
Antalet ärenden som resulterar i ingripande eller sanktionsavgift ligger oförändrat

Det totala antalet ingripandebeslut, oavsett sanktion, ligger oförändrat under 2016. 2014 uppgav kommunerna att de fattat 2 162 beslut om ingripande, motsvarande siffra för 2015 var 2 252 och för 2016 var det 2 219 stycken. Av frågeställningarna och svaren från kommunerna framgår dock inte hur många ärenden som har avslutats med ett beslut om att inte ingripa.

Antalet beslut avseende föreläggande eller förbud var 1 207 stycken för de svarande kommunerna 2016.

Antalet beslut om byggsanktionsavgift har minskat något från 2015, vilket kan bero på att färre kommuner har svarat på enkäten. 2014 angav 250 kommuner att de hade fattat 812 beslut om sanktionsavgift. 2015 angav 267 kommuner att de hade fattat 1 154 beslut om sanktionsavgift och 2016 har 244 kommuner fattat 994 beslut om sanktioner.

Endast 18 tillsynsärenden har handlat om ingripanden mot funktionskontrollanter eller kontrollansvariga enligt de svarande kommunerna 2016.

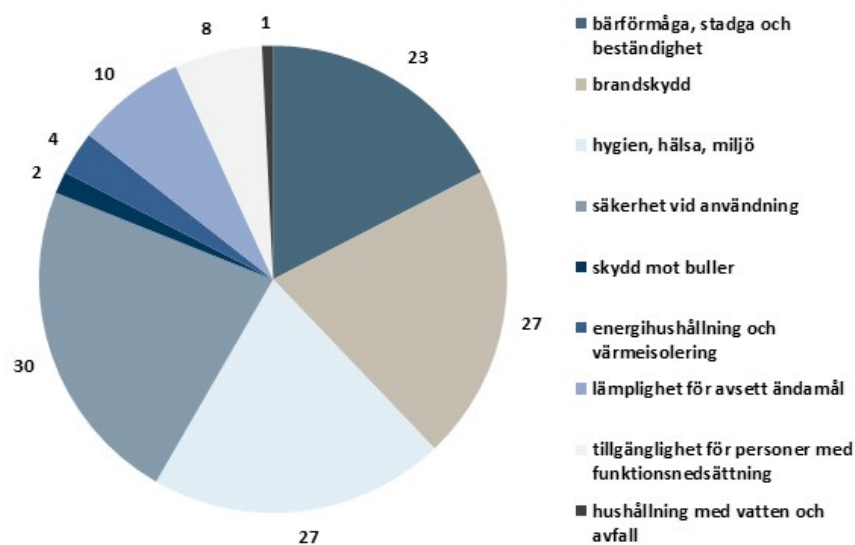
4.3b. Antal tillsynsärenden som resulterat i tillsynsinsriparanden per kategori.
Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016.
Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Antal förelägganden och/eller förbud om de tekniska egenskapskraven

Av det totala antalet förelägganden och/eller förbud är det ungefär hälften som gällt de tekniska egenskapskraven under 2016. Totalt handlar det om 650 beslut år 2016 att jämföra med 358 beslut ifjol.

I det här avsnittet har kommunerna uppgett vilka brister i egenskapskraven som varit aktuella i tillsynsärendena, dock inte hur många ärenden per egenskapskrav. De brister som oftast omnämns avser säkerhet och användning, hygien, hälsa och miljö, brandskydd samt bärförmåga, stadga och beständighet. De grupper som sällan uppges ha brister gäller kraven för hushållning med vatten och avfall, skydd mot buller samt energihushållning och värmeisolering. Denna fördelning är ungefär likadan som 2015.

I diagrammet nedan anges hur många gånger kommunerna uppger att det finns brister i respektive egenskapskrav.

Antal kommuner som anger brister i de tekniska egenskapskraven. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

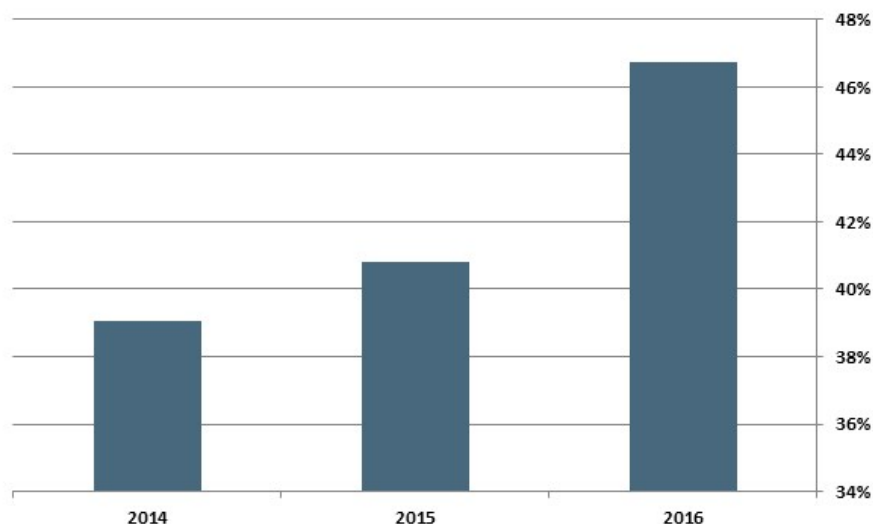
Fortsatt lågt antal ingripanden med anledning av bygglovsbefriade åtgärder

Antalet tillsyns-ingripanden på grund av uteblivna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap 4 a-c §§ PBL är lågt i jämförelse med det totala antalet anmälningar som inkom under 2016 för sådana åtgärder. För år 2016 var det 120 tillsynsären den av totalt 10 140 anmälningar och 2015 var siffrorna 93 av 13 426 ärenden.

Behovsbedömning och planering av tillsynsarbetet ökar

För 2017 uppger 114 kommuner av 244, 47 procent, att de har gjort en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn. Detta visar på en uppåtgående trend om man jämför med de två senaste åren, då 39-41 procent av kommunerna hade gjort denna planering.

Även om det inte finns något krav i PBL på att planera tillsynsarbetet väljer vissa kommuner ändå att upprätta en tillsynsplan, vilket Boverket anser är positivt. En mall för upprättande av tillsynsplan har tagits fram av en länsstyrelse i samverkan med några kommuner och finns tillgänglig dels på länsstyrelsernas hemsidor, men även på Boverkets hemsida.

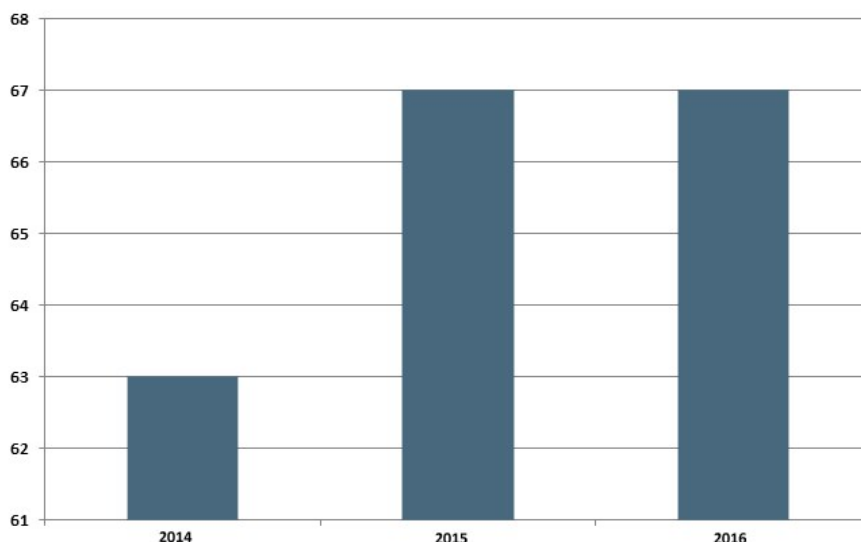
4.3d. Andel kommuner som anger att de gjort en behovsbedömning och planering för byggnadsnämndens tillsyn avseende 2014-2016. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

De svarande kommunerna uppger att tillsynsarbetet berör 721 tjänstemän och att de under 2016 lade ned ungefär 276 000 timmar på detta, vilket motsvarar 173 helårstjänster.

Uppföljning och utvärdering av tillsynsarbetet är oförändrat

Det är ett krav i PBF att kommunerna ska följa upp sitt tillsynsarbete. Något krav för kommunerna att göra en "tillsynsplan" finns däremot inte. Det finns dock kommuner som gör detta ändå eller har uppföljning/planering som en del av sin verksamhetsplan. Uppföljning av tillsynsarbetet blir svårare att genomföra om det inte finns något att följa upp det mot.

Andelen kommuner som anger att de följer upp tillsynsarbetet ligger på samma nivå som 2015. 2014 angav 63 procent av de 250 svarande kommunerna att de följer upp sitt tillsynsarbete. 2015 och 2016 angav 67 procent av de 267 respektive 244 svarande kommunerna att de följer upp sitt tillsynsarbete.

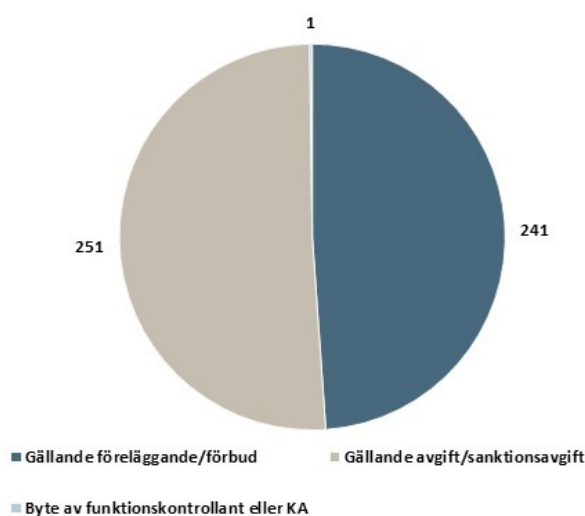

4.3e. Andel kommuner som uppger att de kommer göra en uppföljning och utvärdering av utförd tillsynsarbete avseende 2014-2016. Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Överklagade kommunala tillsynsbeslut

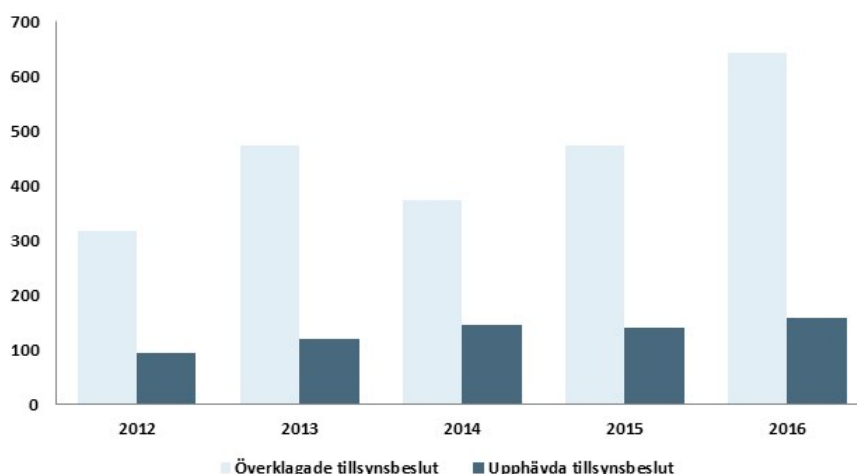
Kommunala tillsynsbeslut kan överklagas till länsstyrelsen. Det kan gälla till exempel beslut om föreläggande och förbud eller beslut om byggsanktionsavgifter.

Under 2016 överklagades totalt 644 kommunala tillsynsbeslut enligt plan- och bygglagen och äldre plan- och bygglagen till länsstyrelserna. Av dessa gällde 241 ärenden förelägganden eller förbud och 251 ärenden avsåg avgift/byggsanktionsavgift. Endast ett ärende handlade om byte av funktionskontrollant eller KA.

4.3f. Överklagade tillsynsbeslut 2016 fördelat på kategori. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

I jämförelse med 2015 har antalet överklagade tillsynsbeslut till länsstyrelserna ökat. Andelen upphävda tillsynsbeslut har däremot minskat. 2016 upphävdes 25 procent av besluten av länsstyrelserna, att jämföra med 2015 då 29 procent upphävdes och 2014 38 procent. Det är alltså en högre andel kommunala tillsynsbeslut som står sig vid ett överklagande än tidigare, vilket är en positiv utveckling för byggnadsnämnderna.

4.3g. Antal överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut 2012-2016. Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

203 tillsynsärenden har enligt länsstyrelserna överklagats vidare till mark- och miljödomstolen under 2016.

Osäkerheter i underlaget

För 2016 har alla 21 länsstyrelser besvarat enkäterna. Boverket har uppmärksammat en del brister i underlaget när det gäller länsstyrelsernas kodning av sina ärenden. Det gör att det finns en viss osäkerhet kring kvaliteten på de svar som inkommit och statistiken bör därför ses som en indikation på den utveckling som skett under året.

RELATERAD INFORMATION

På Boverket

[Öppna data: Plan- och byggenkäten](https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/oppna-data/plan--och-byggenkaten/) [[/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/oppna-data/plan--och-byggenkaten/](https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/oppna-data/plan--och-byggenkaten/)]

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\)](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900) [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/?bet=2010:900]

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\)](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338) [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Plan--och-byggforordning-2011_sfs-2011-338/?bet=2011:338]

Byggnadsnämndens tillsyn av funktionskontroll av ventilationssystem i byggnader

Regeringen har genom regleringsbrevet för budgetåret 2016, uppdrag 19, beslutat att länsstyrelserna särskilt ska granska kommunernas tillsyn av bestämmelserna om funktionskontroll av ventilationssystem, OVK. Uppdraget har redovisats till Boverket och Boverket redovisar här en sammanställning av svaren.

Länsstyrelsernas redovisning består av en sammanställning av svar på en enkät som länsstyrelserna skickat ut till landets byggnadsnämnder. Boverket har fått in sammanställning från samtliga av landets länsstyrelser. Av landets 290 kommuner har totalt 262 besvarat enkäten.

Länsstyrelserna har gjort analyser av kommunernas svar, dessa analyser har därefter skickats in till Boverket. Vissa frågor är flervalsfrågor där flera alternativ har kunnat väljas. Någon kvalitetsgranskning av svaren har inte gjorts.

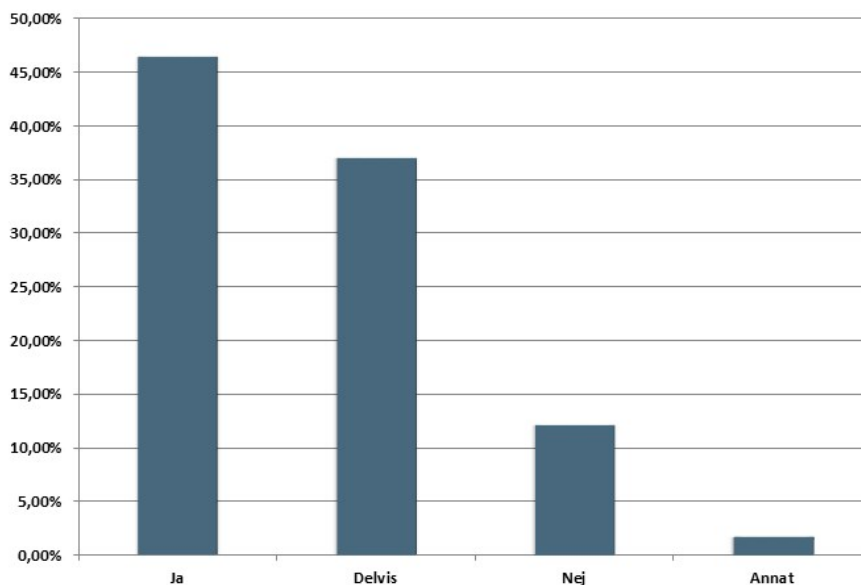
Byggnadsnämndernas tillsynsansvar

Krav på funktionskontroll av ventilationssystem i byggnadsverk finns reglerat i 8 kap 25 § plan- och bygglagen, PBL, och i 5 kap 1 § plan- och byggförordningen, PBF.

Tillsynen över bestämmelserna om OVK ligger på kommunernas byggnadsnämnd. Om bestämmelserna inte följs får byggnadsnämnden förelägga byggnadens ägare att utföra OVK genom åtgärdsföreläggande. Om det visar sig vid en funktionskontroll att ventilationssystemet har brister eller att övriga krav inte uppfylls får byggnadsnämnden förelägga byggnadens ägare att rätta till dessa genom rättelseföreläggande. Byggnadsnämnden får också förbjuda den som äger eller har nyttjanderätten till ett byggnadsverk att använda hela eller delar av byggnaden om den har brister som kan äventyra säkerhet hos dem som vistas i byggnaden.

Byggnader som omfattas av krav på OVK

Ett problem som försvårar byggnadsnämndernas arbete med att utföra tillsynen har i undersökningen visat sig vara bristen på dokumentation över byggnader som omfattas av krav på OVK. Cirka hälften, 45 procent, av de kommuner som har svarat har uppgett att de har någon form av dokumentation över ventilationssystem i byggnader som omfattas av kraven för OVK besiktningar. Den dokumentation som finns kan vara register digitalt eller i pärm eller dokumentation i ärendehanteringssystem. En del kommuner har enbart register över ventilationssystem i byggnader som de har fått besiktningsprotokoll för eller som finns i kommunens ärendehanteringssystem. Flera kommuner har äldre register som inte är uppdaterade på grund av resurs- och tidsbrist.

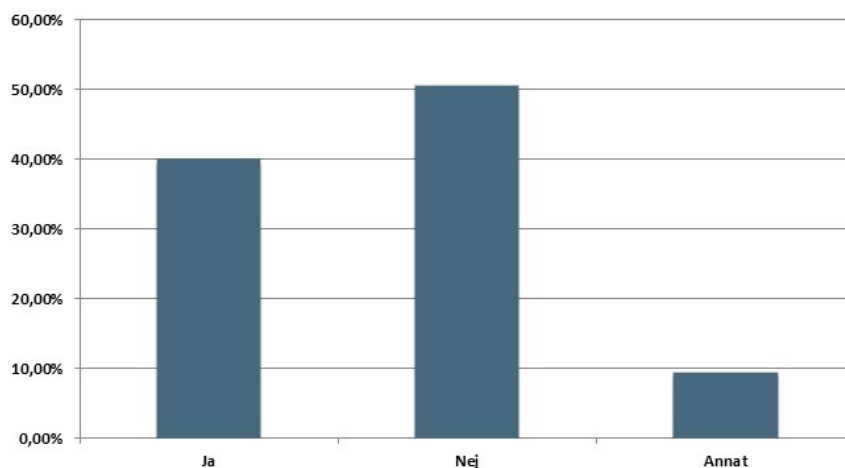
4.4a. Andel kommuner som har dokumentation över vilka byggnader som omfattas av krav på OVK. Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Tillsyn över byggnader som omfattas av OVK

Kommunens byggnadsnämnd ska utöva tillsyn över funktionskontrollen och får förelägga byggnadens ägare att utföra ventilationskontroll.

Funktionskontrollanter är skyldiga att skicka protokoll från besiktning till byggnadsnämnden. Byggnadsnämnden kan sedan agera mot byggnadens ägare vid anmärkningar på ventilationssystemen.

I de flesta kommuner finns registrerade OVK protokoll med anmärkningar. Det är dock bara 38 procent av byggnadsnämnderna som bedriver någon form av planerad eller aktiv tillsyn över de byggnader som omfattas av krav på OVK. Nära hälften av de svarande kommunerna öppnar inte något tillsynsärende trots inkomna besiktningsprotokoll med anmärkningar från utförda besiktningar. En del som har svarat "annat" har angett att de bara får protokoll från nyinstallation av ventilationssystem, första OVK-besiktningen.

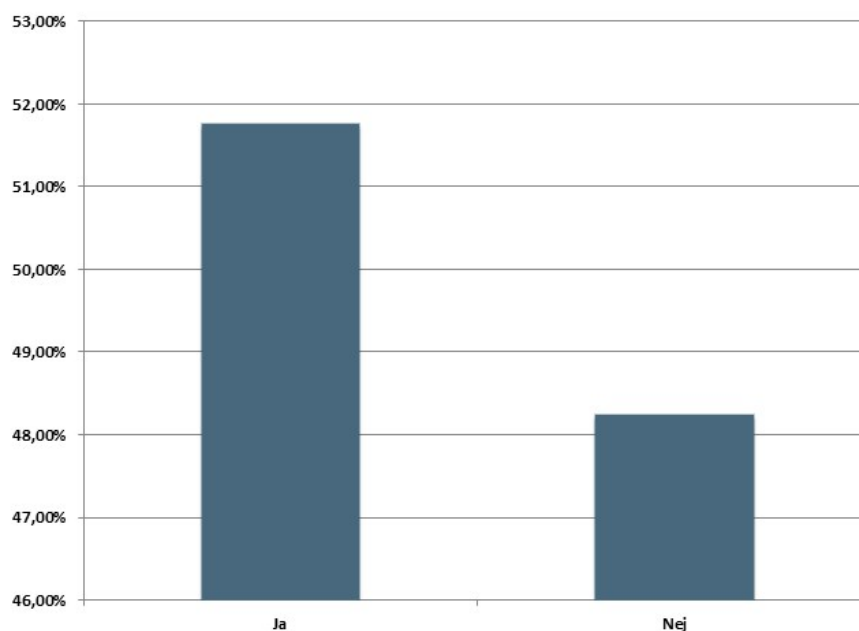

4.4b. Andel kommuner som bedriver aktiv tillsyn över byggnader som omfattas av krav på OVK. Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Hinder och vägledning

Mindre än hälften av byggnadsnämnderna i Sverige hanterar ärenden med OVK-besiktningssprotokoll som har rapporterade brister. Ungefär hälften av kommunerna svarade att de fick in färre än 10 protokoll med anmärkningar och 20 procent fick 11–50 OVK protokoll med anmärkningar under 2015. Enstaka kommuner har uppgett att de fick in fler än 51 protokoll med anmärkningar.

Nära hälften av kommunerna upplever att det finns hinder med tillsynen över att reglerna om OVK följs. Tillsynsarbete försvåras av att byggnadsnämnderna inte har koll på vilka byggnader som omfattas av OVK. Flera kommuner anger att kompetensen behöver förstärkas liksom utbildningen och vägledningen från berörda myndigheter. Vissa kommuner anger även ärendesystemet som svårhanterbart och som försvårar tillsyn. En del anser att lagstiftningen är svår att tillämpa och borde ändras. Av de kommuner som svarat att de gör planerad/aktiv tillsyn har de flesta angett att tillsynen utförs stickprovsmässigt eller att den genomförts vid enstaka tillfällen exempelvis vid anmälan från boende och liknande. De flesta kommuner som inte utövar aktiv tillsyn vill och planerar att påbörja denna typ av tillsyn om resurserna till detta arbete förstärks.

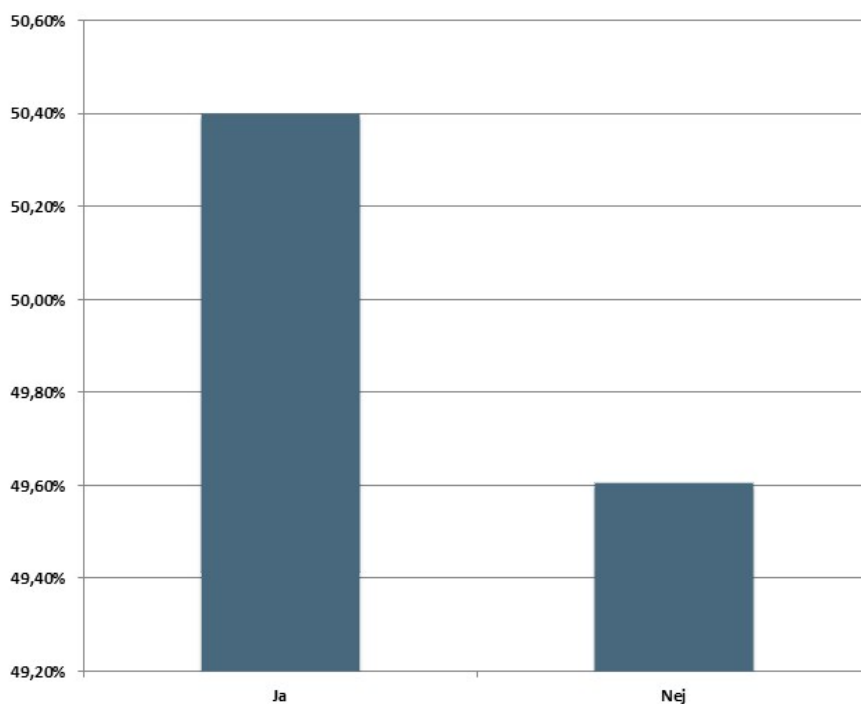

4.4c. Andel kommuner som anser att det finns hinder förknippade med tillsynen över att reglerna om OVK följs. Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Illustration: Boverket

Behöv av ytterligare utbildningar, information med mera

Många kommentarer som framkom i enkätsvaren handlar om att byggnadsnämnderna även fortsättningsvis vill få hjälp med vägledning med hur den praktiska tillämpningen ska utföras och med hur uppföljning och tillsyn kan ske på ett effektivt sätt. Det handlar om mallar/checklistor och rutiner, information om rättsfall och vägledning för hur man utformar beslut. Det är viktigt att sådant material uppdateras och marknadsförs systematiskt så att alla byggnadsnämnder får kännedom om det. Vidare önskas fortsatt erfarenhetsutbyte mellan kommunerna, informationsdag, återkommande utbildningar och genomgångar av gällande regelverk. Önskemål finns även om kontaktuppgifter till person/avdelning hos länsstyrelsen som kan kontaktas vid behov.

Det finns även en önskan om att få hjälp med att få fram kompletta register över vilka befintliga ventilationssystem som finns installerade i byggnader som omfattas av krav på OVK. Flera kommuner efterfrågar ett nationellt register och några nämner att möjligheten att få fram ett komplett register försvåras av att de inte får protokoll från byggnadens ägare utan ansvaret att skicka protokollen ligger på funktionskontrollanten som ska anlitas av byggnadens ägare och inte byggnadsnämnd. Detta försvåras även kommunernas tillsyn i övrigt vid agerande mot byggnadens ägare som inte följer regler för OVK eftersom kommunen inte har kännedom om någon funktionskontroll har beställts av byggnadens ägare eller inte.

4.4d. Andel kommuner som önskar ytterligare vägledning om tillsyn över OVK. Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Illustration: Boverket

Övriga kommentarer

En kommentar som flera av byggnadsnämnderna nämnde under övriga kommentarer var att de skulle vilja kunna ta ut avgift för tillsyn och

registerhållning, då tillsynsansvaret är stort för byggnadsnämnden och kräver kostsamma resurser samt tid. Länsstyrelserna har hänvisat till motion 2014/15:779 som avstyrktes av utskottet men har stöd och nämnts i redovisningar från majoritet av länsstyrelserna. Länsstyrelsernas förslag är att lägga till en punkt i PBL om denna möjlighet, det skulle kunna ändra prioriteringen väsentligt hos kommunerna.

En annan kommentar som många kommuner tog upp var att de skulle vilja att det är byggnadens ägare och inte funktionskontrollanten som ska skicka besiktningssprotokoll till byggnadsnämnden. En regel om detta finns i 5 kap 5 § PBF. Det saknas däremot någon bestämmelse i förordningen som anger att byggnadens ägare är skyldig att lämna in protokoll över utförd funktionskontroll till byggnadsnämnden. Det har två domar från Mark- och miljödomstolen fastställt, målnummer P1666-15/2015-07-20 och P5374-15/2015-12-01. En förordningsändring om lagstadgad skyldighet för en byggnads ägare att skicka protokoll över genomförd funktionskontroll kan underlätta för kommunerna i dess hantering av sin tillsyn.

Länsstyrelsernas slutsats är sammanfattningsvis att uppmärksamma regeringen på att det finns systematiska brister i funktionskontrollen av ventilationssystem, vilket bör föranleda ett uppdrag att närmare utreda författningsändringar som kan underlätta för kommunerna i dess hantering av sin tillsyn.

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Dokument

[Boverkets regleringsbrev 2016](http://contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/boverkets-regleringsbrev-2016.pdf)
[\[/contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/boverkets-regleringsbrev-2016.pdf\]](http://contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/boverkets-regleringsbrev-2016.pdf)
154 kB

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2016](http://contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/lansstyrelsernas-regleringsbrev-2016.pdf)
[\[/contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/lansstyrelsernas-regleringsbrev-2016.pdf\]](http://contentassets/a26abdb8e1c1407fa687442d50348390/lansstyrelsernas-regleringsbrev-2016.pdf)
271 kB

Byggnadsnämndens tillsyn av funktionskontroll av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk

Regeringen har genom regleringsbrevet för budgetåret 2016, uppdrag 19, beslutat att länsstyrelserna 2016 särskilt ska granska kommunernas tillsyn av bestämmelserna om funktionskontroll av hissar och andra motordrivna anordningar i byggnadsverk. Uppdraget har redovisats till Boverket och Boverket redovisar här en sammanställning av svaren.

Länsstyrelsernas redovisning består av en sammanställning av svar på en enkät som länsstyrelserna skickat ut till landets byggnadsnämnder. Boverket har fått in sammanställning från samtliga av landets länsstyrelser. Av landets 290 kommuner har totalt 262 besvarat enkäten.

Länsstyrelserna har gjort analyser av kommunernas svar, dessa analyser har därefter skickats in till Boverket. Vissa av frågorna är flervalfrågor där flera alternativ har kunnat väljas. Någon kvalitetsgranskning av svaren har inte gjorts.

Byggnadsnämndernas tillsynsansvar

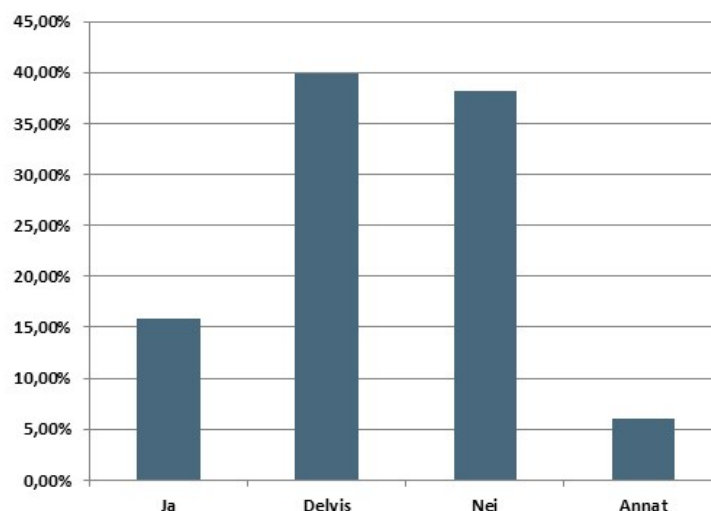
Krav på motordrivna anordningar i byggnadsverk finns reglerat i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF. Där framgår det bland annat att hissar och andra motordrivna anordningar alltid ska ha utförande och den utrustning som skäligen kan fordras för att uppfylla de tekniska egenskapskraven.

När det gäller kraven för användning av dessa motordrivna anordningar i byggnadsverk är det byggnadsnämnden som är tillsynsmyndighet och har tillsyn över att de följs. Tillsynen riktar sig mot den som äger eller på annat sätt ansvarar för anordningen.

Befintligt bestånd

Ett problem som försvårar byggnadsnämndernas arbete med att utföra tillsynen har i undersökningen visat sig vara bristen på dokumentation över det befintliga beståndet.

Cirka hälften av de kommuner som har svarat har uppgett att de har någon form av dokumentation över hissar/motordrivna anordningar som omfattas av kraven för användning. Den dokumentation som finns kan vara register digitalt eller i pärm eller dokumentation i ärendehanteringssystem. En del kommuner har enbart register över hissar som de har fått besiktningssprotokoll för eller register över hissar som är beviljade med bostadsanpassningsbidrag. Flera kommuner har äldre register som inte är uppdaterade.

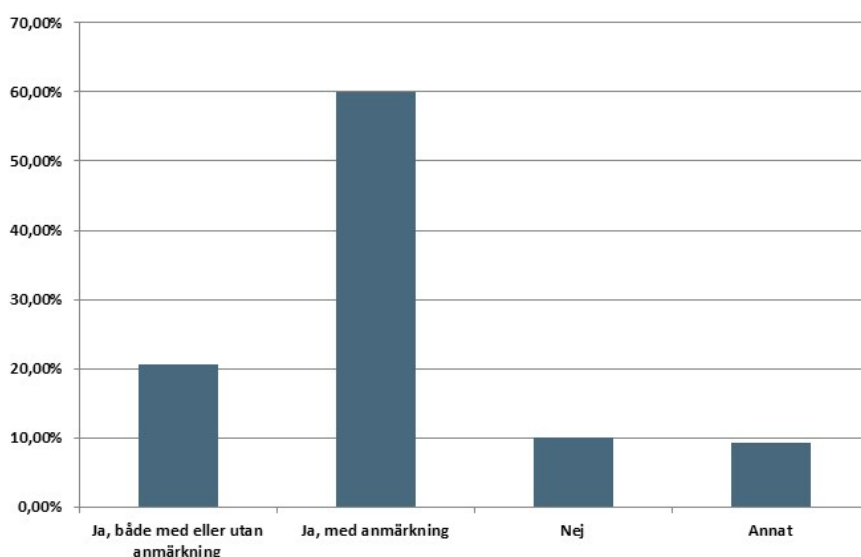

4.5a: Har byggnadsnämnden någon form av dokumentation över vilka hissar/motordrivna anordningar i kommunen som omfattas av kraven? Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Rapportering från besiktning

Besiktningorganen är skyldiga att skicka protokoll från besiktning till byggnadsnämnden om en anordning har brister som utgör omedelbar risk för säkerhet och hälsa.

Mer än 80 procent av byggnadsnämnderna har svarat att de får in besiktningssprotokoll med anmärkningar från utförda besiktningar. En fjärdedel av dessa angav att de även får in protokoll utan anmärkningar. En del av dem som har svarat "annat" har angett att de bara får protokoll från nyinstallation och att det beror på vem som har utfört besiktningen. Noterbart är att 24 kommuner svarade att de inte får in några protokoll alls.

4.5b: Brukar byggnadsnämnden få en kopia på besiktningssprotokollen från kontrollanter? Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för

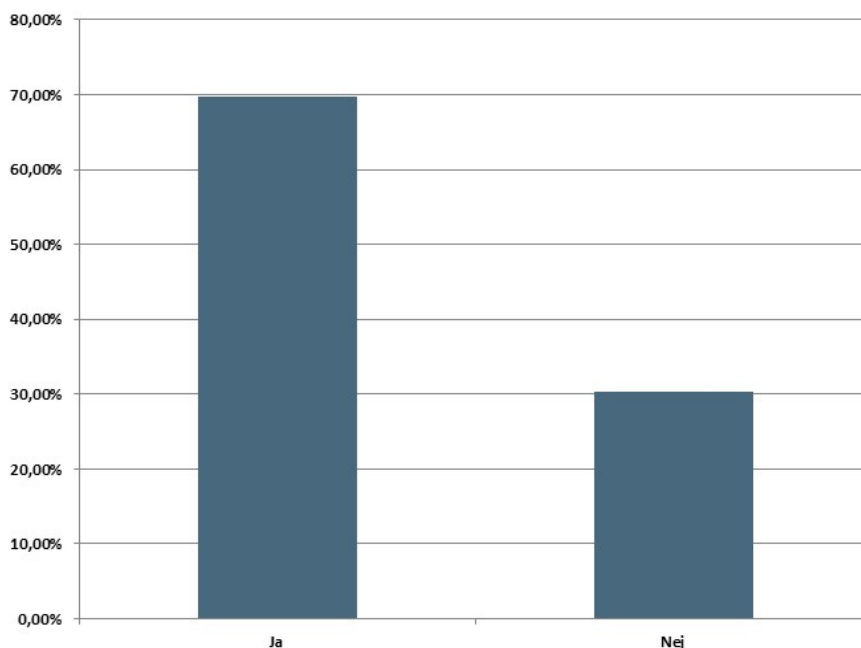
att se den i större format. Illustration: Boverket

De flesta byggnadsnämnderna i Sverige hanterar relativt få ärenden med anordningar som har rapporterade brister per år. Ungefär tre fjärdedelar av kommunerna svarade att de fick in färre än 10 protokoll med anmärkning under 2015. Endast 12 kommuner har uppgett att de fick in fler än 51.

Utförande av tillsyn

En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll att den uppfyller kraven på säkerhet och hälsa.

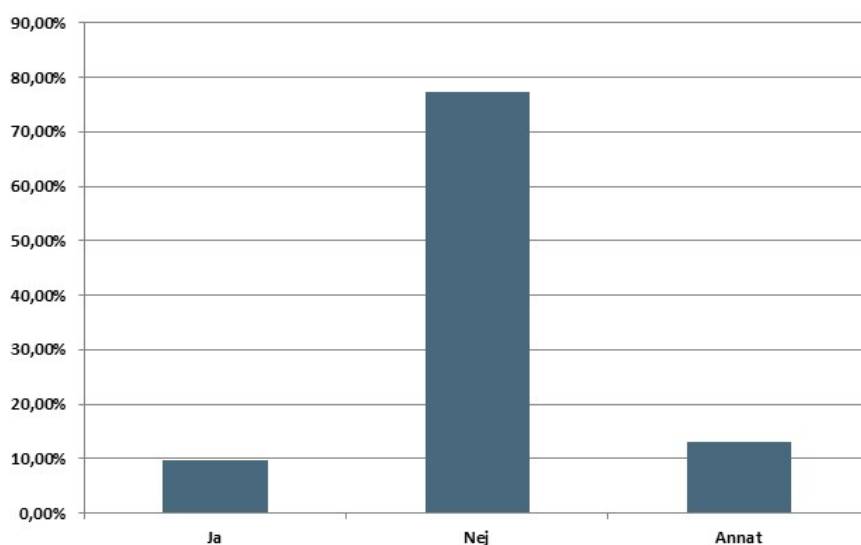
Ungefär 70 procent av alla byggnadsnämnder som svarat uppger att de agerar på något sätt för att försäkra sig om att hissar och andra motordrivna anordningar som saknar godkända besiktningssprotokoll inte används. Detta görs i de flesta fall genom att byggnadsnämnden skickar information till fastighetsägaren om att hissen har användningsförbud, beslutar om användningsförbud eller föreläggande om åtgärd. Några av byggnadsnämnderna har svarat att de begär in protokoll från ombesiktning. Endast ett fåtal anger att de utför besök eller annan tillsyn på plats.

Agerade byggnadsnämnden på något sätt för att försäkra sig om att hissar och andra motordrivna anordningar där protokoll som visar att anordningen uppfyller kraven på skydd för säkerhet och hälsa saknas (och som därmed automatiskt förses med användningsförbud enligt PBF 5 kap 14 §) inte användes? Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Illustration: Boverket

Mer än tre fjärdedelar av alla byggnadsnämnder som svarat anger att de inte utför någon planerad/aktiv tillsyn över de hissar eller andra motordrivna anordningar som installerats i kommunen. Av de kommuner som svarat att de gör planerad/aktiv tillsyn har de flesta angett att tillsynen utförs

stickprovsmässigt eller att den genomförts vid enstaka tillfällen. Ett fåtal kommuner har svarat att de har en tillsynsplan. Av de som svarat "annat" uppger flera att de planerar att påbörja denna typ av tillsyn.

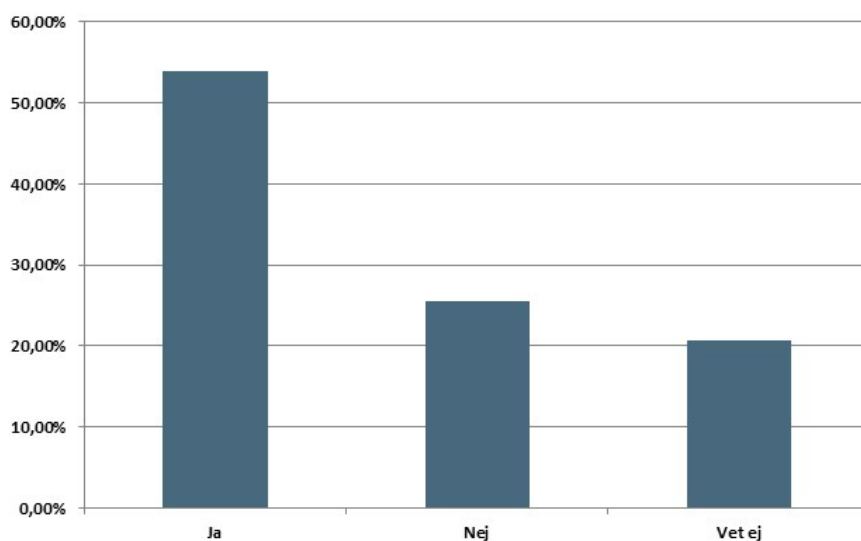

4.5d: Bedriver byggnadsnämnden någon form av planerad/aktiv tillsyn över de hissar/motordrivna anordningar som installerats i kommunen? Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Illustration: Boverket

Anmälan till byggnadsnämnden

För vissa åtgärder som inte kräver bygglov krävs det en anmälan till byggnadsnämnden. Detta gäller bland annat vid installation eller en väsentlig ändring av en hiss i byggnader.

På frågan om hissar som installeras för bostadsanpassning anmäls till byggnadsnämnden svarade endast något mer än hälften av landets kommuner att detta görs. En fjärdedel av kommunerna svarade att anmälan inte görs, medan resten av dem inte visste.

4.5e: Görs en anmälan till byggnadsnämnden i enlighet med 6 kap 5 § punkt 4

PBF när hissar installeras för bostadsanpassning? Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Illustration: Boverket

Hinder och vägledning

En majoritet, cirka 60 procent, av de byggnadsnämnder som svarat upplever att det finns hinder förknippat med tillsynen över att reglerna om hissar och andra motordrivna anordningar följs. Ungefär lika många uttrycker att de önskar ytterligare vägledning.

De två största hindren som byggnadsnämnderna angett har att göra med att de inte har något register över hissar och andra motordrivna anordningar som finns installerade i kommunen. Det absolut största hindret som har angetts under "annat" är brist på resurser för att utföra tillsynen. Det nämns även att man inte kommer in i alla byggnader och att ansvaret mellan Arbetsmiljöverket och byggnadsnämnden är oklart.

4.5f: Vad är det som försvårar byggnadsnämndens arbete med tillsyn över att reglerna om hissar och andra motordrivna anordningar följs? Flera alternativ kan väljas. Källa: Länsstyrelsernas tillsynsenkät 2016. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Många kommentarer som framkom i enkätsvaren handlar om att byggnadsnämnderna vill få hjälp med vägledning för hur arbetet med tillsyn ska utföras och att de skulle vilja ha goda praktiska tillämpningsexempel på hur uppföljning och tillsyn kan ske på ett effektivt sätt. Det efterfrågas även mallar/checklistor och rutiner, information om rättsfall och vägledning för hur man utformar beslut. Några konkreta förslag som nämnts är erfarenhetsutbyte mellan kommunerna, informationsdag, utbildning och genomgång av gällande regelverk. Önskemål finns även om kontaktuppgifter till person/avdelning på länsstyrelsen som kan kontaktas vid behov.

Det finns även en önskan om att få hjälp med att få fram kompletta register över vilka befintliga anordningar som finns installerade i kommunerna. Flera kommuner efterfrågar ett nationellt register och några nämner att möjligheten att få fram ett komplett register försvåras av att de inte får protokoll för

godkända besiktningar och att företag som kontrollerar hissar inte vill lämna ut uppgifter på vilka fastigheter som har hiss.

Övriga kommentarer

En kommentar som flera av byggnadsnämnderna nämnde under övriga kommentarer var att de skulle vilja kunna ta ut avgift för tillsyn och registerhållning, då tillsynsansvaret är stort för byggnadsnämnden.

En annan kommentar som många nämnde var att de skulle vilja att alla besiktningssprotokoll skickas till byggnadsnämnden. Även de som inte har allvarliga brister. Detta skulle göra att det blir lättare för byggnadsnämnden att göra ett register över alla motordrivna anordningar samt att utöva tillsyn. Någon nämnde även att det är ett problem att protokoll från godkänd ombesiktning av en hiss inte lämnas till byggnadsnämnden.

För att underlätta för kommunerna att kunna planera tillsynsaktiviteter kom det även kommentarer om att byggnadsnämnden vill få tillgång till register över befintliga hissar, besiktningssintervall för dessa och information om besiktningar som görs.

Någon byggnadsnämnd skrev att de vill ha hjälp att hitta något sätt att försäkra sig om att hissen inte används. En annan nämnde som förslag att besiktningssorganen ska få sätta skylt om användningsförbud.

RELATERAD INFORMATION

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900/)

[Plan - och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats \(länk till annan webbplats\) \[http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/\]](http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-byggforordning-2011338_sfs-2011-338/)

Dokument

[Boverkets regleringsbrev 2016](https://contentassets/6db091fc6e484327a346e638c9ff2114/boverkets-regleringsbrev-2016.pdf)
[contentassets/6db091fc6e484327a346e638c9ff2114/boverkets-regleringsbrev-2016.pdf]
154 kB

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2016](https://contentassets/6db091fc6e484327a346e638c9ff2114/lansstyrelsernas-regleringsbrev-2016.pdf)
[contentassets/6db091fc6e484327a346e638c9ff2114/lansstyrelsernas-regleringsbrev-2016.pdf]
271 kB